

Studia Generalia 2008

SUOMEN JA RUOTSIN KOHTALONYHTEYS

FINLANDS OCH SVERIGES ÖDESGEMENSKAP

Helsingin yliopisto 23.10.2008, Porthania (Yliopistonkatu 3), klo 17.00–19.00

KATKESIVATKO JUURET?

Professori Thomas Wilhelmsson
Oikeusperhe ja epäidenttiset kaksoset

Pohjoismainen oikeusperhe

Vertailevassa oikeustieteessä on tapana puhua oikeusperheistä. Länsimaiden oikeudesta puhuttaessa mainitaan yleensä vähintään kaksi oikeusperhettä, toisaalta anglosaksinen *common law* ja toisaalta kontinentaalinen oikeustraditio, joka puolestaan vielä jakautuu saksalaisperäiseen ja ranskalaisperäiseen traditioon.

Vaikka pohjoismaiden oikeus onkin saanut vahvoja vaikutteita saksalaisesta traditiosta ja epäilemättä on laajassa mielessä ymmärretyn kontinentaalisen oikeustradition osa, se ei ole kovin luontevasti paikannettavissa kontinentaalisen oikeusperheen jäseneksi. Monet erottavatkin pohjoismaisen oikeuden omaksi oikeusperheekseen. Eri pohjoismaissa vallitsevien oikeuskäsitysten välillä on niin paljon yhtäläisyyksiä ja näiden oikeuskäsitysten ja muissa maissa vallitsevien käsitysten välillä on niin paljon tärkeitä eroja, että puhe pohjoismaisesta oikeusperheestä tuntuu luontevalta.

Tarkastelen ensiksi miksi on syytä puhua pohjoismaisesta oikeusperheestä. Pohjoismainen oikeus perustuu

- historiallisista syistä syntyneeseen samankaltaiseen arvopohjaan,
- samanlaiseen käsitykseen oikeuden tehtävistä ja metodista,
- keskinäiseen vuorovaikutukseen perustuvaan samankaltaiseen sisältöön.

Perheen kaikki lapset eivät kuitenkaan ole samannäköisiä. Usein nähdään tietynlainen jakolinja pohjoismaiden kesken. Historiallisista syistä voidaan puhua länsi- ja itäpohjoismaisesta oikeudesta: Norjan ja Tanskan (sekä Islannin) oikeusjärjestelmät ovat monessa suhteessa lähempänä toisiaan, kun taas Ruotsin ja Suomen oikeusjärjestelmät muistuttavat enemmän toisiaan.

Ruotsin ja Suomen oikeusjärjestelmät – sellaisena kun oikeus nykyään tunnetaan – syntyivät yhdessä, pitkän yhteisen historiallisen kehityksen tuloksena. Tässä mielessä voitaisiin oikeusperhemetaforaa kehittämällä puhua oikeuskaksosista. Vuoden 1809 jälkeinen kehitys on kuitenkin osoittanut, ettei ole kysymys identtisistä kaksosista. Kasvaminen erilaisessa ympäristössä on tehnyt näidenkin maiden oikeusjärjestyksistä ainakin jossakin määrin erilaiset. Kuvaan esityksessäni eräitä epäidenttisten kaksosten yhteisiä ja erottavia piirteitä.

Lopuksi pohdin lyhyesti pohjoismaisen oikeusperheen tilaa ja tulevaisuutta. Pysyykö perhe koossa lukuisten eurooppalaisten syrjähyppyjen paineessa? Rikkovatko pohjoismaiden oikeusministeriöt lakia (vuoden 1962 Helsingin sopimusta) laiminlyödessään huolehtia oikeusperheen hyvinvoinnista?

Suora lähetys ja videotallenteet internetissä, osoitteessa <http://video.helsinki.fi/studia/>.
Luentojen lyhennelmät ja luentosarjan ohjelma löytyy osoitteesta www.helsinki.fi/vst.
Luentosarjan luennot julkaistaan kirjana Vapaan sivistystyön toimikunnan julkaisusarjassa.
Tilaukset: (09) 191 58063 (toimisto), vst@helsinki.fi tai www-sivuilta www.helsinki.fi/vst.
